

Missing Links? Citizenship, Civil Society & Political Parties in European Constitutional Politics

Praha, 11.–13. 7. 2007

Ve dnech 11.–13. 7. 2007 se konal v Sociologickém ústavu AV ČR, v.v.i., mezinárodní workshop „Missing Links? Citizenship, Civil Society & Political Parties in European Constitutional Politics“ (Chybějící články? Občanství, občanská společnost a politické strany v procesu evropských konstitučních politik). Workshop byl organizován Jean Monnet Centrem pro Evropská studia na Brémské univerzitě – projektem „Citizenship and Constitutionalization: Transforming the Public Sphere in East- and West- European Integration“ (ConstEPS – Občanství a konstitucionalizace: Transformace veřejné sféry v procesu evropské integrace – Východ a Západ), pod vedením prof. Ulrike Liebert, financovaným Volkswagen Stiftung a Sociologickým ústavem AV ČR, v.v.i. – výzkumnou skupinou oddělení Sociologie politiky, která se pod vedením PhDr. Zdenky Mansfeldové, CSc., podílí jako partner na projektu 6. rámcového programu „Reconstituting Democracy in Europe“ (RECON – Rekonstituování demokracie v Evropě), financovaném Evropskou komisí. Oba projekty jsou vzájemně úzce propojené, a to jak předmětem zájmu, tak personálně, a částečně rovněž institucionálně. Projekt RECON tematicky navazuje, prohlubuje a významně rozšiřuje projekt ConstEPS.

Třídenního workshopu se zúčastnilo celkem 27 účastníků z České republiky, Estonska, Itálie, Německa, Polska a USA. Účastníky z řad renomovaných představitelů politické vědy i nastupující generace badatelů doplnili studenti a pozvaní představitelé neziskových organizací. Program pokrýval široké spektrum otázek, kterými se zabývají oba projekty, a to jak z hlediska teoretické konceptualizace, tak i analýzy empirických výsledků – především v projektu ConstEPS.

První programový blok workshopu byl věnován obecnějším teoretickým problémům. S hlavním referátem „If the EU Is Not Democratic, How Can Its Impact upon Domestic Politics not be Undemocratic?“ (Pokud není Evropská unie demokratická, jak může být její vliv na domácí politiky demokratický?) vystoupil profesor Philippe C. Schmitter z Evropského univerzitního institutu ve Florencii. Schmitter je jedním z nejvýznamnějších představitelů neofunkcionalismu a dlouhodobě a systematicky se zabývá problematikou demokratického deficitu v EU.

Ve svém příspěvku Schmitter zdůraznil dvojí omezení EU – i.) EU není v současnosti uznanou legitimní demokracií; a ii.) EU proměňuje fungování domácích institucí, aniž by je nahrazovala nadnárodními legitimními demokratickými strukturami. Podtrhl však, že tato konceptualizace je možná pouze v případě, že na konceptuálně odlišný transnacionální charakter Evropské unie aplikujeme analytické kategorie vzniklé a ukotvené v kontextu národního státu. Schmitter zdůraznil nutnost významným způsobem revidovat stávající terminologii i konceptuální chápání klíčových kategorií soudobé politické vědy. Za hlavní změny fungování Evropské unie označil tzv. opatrovnictví (*guardianship* – proces, v němž je významná část politik regulována na evropské úrovni a evropské instituce jsou za situace limitované vykazovatelnosti nadřazeny existujícím národním institucím – např. Evropská centrální banka) a individualizaci (*individualization* – proces, v němž se v procesu evropeizace dramaticky proměnil každodenní život, v důsledku čehož došlo k fragmentalizaci struktur reprezentace zájmů na národní úrovni). V neposlední řadě Schmitter zdůraznil nutnost rozlišovat mezi procesy evropské integrace a evropeizace, a také fakt, že základní premisou demokracie na národní i nadnárodní úrovni zůstává vykazovatelnost (*accountability*).

Jana Reschová (Právnická fakulta UK a Fakulta mezinárodních vztahů VŠE Pra-

digmatům sociální teorie. Jistě by bylo zajímavé sledovat, jak například konstitutivní paradoxy soudobých ústavních demokracií umožňují diferencovat jednotlivé systémy práva, politiky a morálky a postupně vytvářet seberefrenční operace v těchto systémech. Pokud bychom radikalizovali Michelmanovu představu interpretativně racionálního pluralismu a převedli ji do kontextu systémové teorie, zjistili bychom, že ústavnost jako vyšší právo neposkytuje nějaký bezpodmínečný rámec platnosti, ale naopak že různé sociální systé-

my objektivizují své vnitřní interpretace ústavy. Platnost ústavních norem by nevyžadovala politické „společenství osudu“ jako svůj předpoklad, ale pouze jako jeden z mnoha referenčních bodů sociální komunikace probíhající uvnitř ústavního práva. Nahradiť normativitu operacionalitou by přitom znamenalo zcela přehodnotit právní a politickou filozofii jako normativní reflexi života v komplexních demokratických společnostech, což ale není tématem Michelmanových a Ferrarových úvah.

Jiří Příbáň

Missing Links? Citizenship, Civil Society & Political Parties in European Constitutional Politics

Praha, 11.–13. 7. 2007

Ve dnech 11.–13. 7. 2007 se konal v Sociologickém ústavu AV ČR, v.v.i., mezinárodní workshop „Missing Links? Citizenship, Civil Society & Political Parties in European Constitutional Politics“ (Chybějící články? Občanství, občanská společnost a politické strany v procesu evropských konstitučních politik). Workshop byl organizován Jean Monnet Centrem pro Evropská studia na Brémské univerzitě – projektem „Citizenship and Constitutionalization: Transforming the Public Sphere in East- and West- European Integration“ (ConstEPS – Občanství a konstitucionalizace: Transformace veřejné sféry v procesu evropské integrace – Východ a Západ), pod vedením prof. Ulrike Liebert, financovaným Volkswagen Stiftung a Sociologickým ústavem AV ČR, v.v.i. – výzkumnou skupinou oddělení Sociologie politiky, která se pod vedením PhDr. Zdenky Mansfeldové, CSc., podílí jako partner na projektu 6. rámcového programu „Reconstituting Democracy in Europe“ (RECON – Rekonstituování demokracie v Evropě), financovaném Evropskou komisí. Oba projekty jsou vzájemně úzce propojené, a to jak předmětem zájmu, tak personálně, a částečně rovněž institucionálně. Projekt RECON tematicky navazuje, prohlubuje a významně rozšiřuje projekt ConstEPS.

Třídenního workshopu se zúčastnilo celkem 27 účastníků z České republiky, Estonska, Itálie, Německa, Polska a USA. Účastníky z řad renomovaných představitelů politické vědy i nastupující generace badatelů doplnili studenti a pozvaní představitelé neziskových organizací. Program pokrýval široké spektrum otázek, kterými se zabývají oba projekty, a to jak z hlediska teoretické konceptualizace, tak i analýzy empirických výsledků – především v projektu ConstEPS.

První programový blok workshopu byl věnován obecnějším teoretickým problémům. S hlavním referátem „If the EU Is Not Democratic, How Can Its Impact upon Domestic Politics not be Undemocratic?“ (Pokud není Evropská unie demokratická, jak může být její vliv na domácí politiky demokratický?) vystoupil profesor Philippe C. Schmitter z Evropského univerzitního institutu ve Florencii. Schmitter je jedním z nejvýznamnějších představitelů neofunkcionalismu a dlouhodobě a systematicky se zabývá problematikou demokratického deficitu v EU.

Ve svém příspěvku Schmitter zdůraznil dvojí omezení EU – i.) EU není v současnosti uznanou legitimní demokracií; a ii.) EU proměňuje fungování domácích institucí, aniž by je nahrazovala nadnárodními legitimními demokratickými strukturami. Podtrhl však, že tato konceptualizace je možná pouze v případě, že na konceptuálně odlišný transnacionální charakter Evropské unie aplikujeme analytické kategorie vzniklé a ukotvené v kontextu národního státu. Schmitter zdůraznil nutnost významným způsobem revidovat stávající terminologii i konceptuální chápání klíčových kategorií soudobé politické vědy. Za hlavní změny fungování Evropské unie označil tzv. opatrovnictví (*guardianship* – proces, v němž je významná část politik regulována na evropské úrovni a evropské instituce jsou za situace limitované vykazovatelnosti nadřazeny existujícím národním institucím – např. Evropská centrální banka) a individualizaci (*individualization* – proces, v němž se v procesu evropeizace dramaticky proměnil každodenní život, v důsledku čehož došlo k fragmentalizaci struktur reprezentace zájmů na národní úrovni). V neposlední řadě Schmitter zdůraznil nutnost rozlišovat mezi procesy evropské integrace a evropeizace, a také fakt, že základní premisou demokracie na národní i nadnárodní úrovni zůstává vykazovatelnost (*accountability*).

Jana Reschová (Právnická fakulta UK a Fakulta mezinárodních vztahů VŠE Pra-